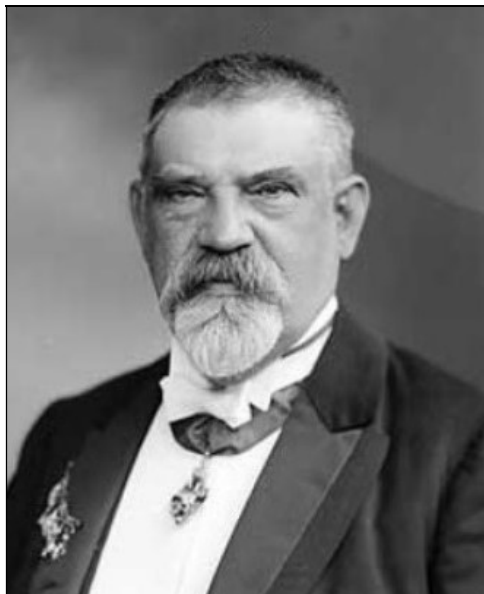

VĚSTNÍK

Praha 26. července 2017

Ročník X., Číslo 7

František Křížík (*6. 7. 1847 - † 22. 1. 1941)

František Maršner (*29. 4. 1857 - † 28. 7. 1917)

VÝROČÍ

Na červenec připadají výročí dvou podnikatelských osobností. Jak už to bývá u jednoho si připomínáme výročí narození, u druhého výročí úmrtí. Oba vzešli z chudých poměrů, ale svojí pílí a houževnatostí to dotáhli na průmyslníky, kteří ve svém oboru byly nejen podnikatelé, ale také průkopníci a vynálezci.

František Křížík se narodil v úterý 6. července 1847 v Plánici u Klatov. Pro nedostatek peněz studoval za velkých obětí, ale svá studia úspěšně dokončil. Maturitu ale složit nemohl, neměl na povinný poplatek. Přesto ho prof. Zenger přijal na českou techniku i bez maturity díky jeho píli a talentu. Vynález signálního zařízení mu pomohl dostat se v roce 1871 do služeb státní dráhy. Světové pozornosti a věhlasu dosáhl svým vynálezem zdokonalené obloukové lampy a jejím oceněním na pařížské elektrotechnické výstavě v roce 1881, kde získal první cenu. V roce 1880 založil svoji firmu Elektrotechnický závod Fr. Křížík a jeho lampy se 18. srpna 1881 poprvé rozsvítily v Plzeňském divadle. V roce 1883 se přestěhoval do Prahy. Významným mezníkem byla Jubilejní výstava v Praze v roce 1891. Zde předvedl světelnou fontánu, zajistil osvětlení celé výstavy, ale zejména postavil první pražskou elektrickou dráhu z Letné na Výstaviště. V té době zaměstnával již přes 150 dělníků. V roce 1892 koupil pozemky v Karlíně, kde začal stavět novou továrnu. V roce 1908 elektrifikoval Místní dráhu Tábor-Bechyně, vyvíjel elektromotory, tramvaje a motorové vozy. Do roku 1914 se podílel na stavbě 112 elektráren po celém území monarchie. Počátkem roku 1918 byl pod tlakem bank nucen akcionovat svůj podnik, kde pracovalo přes 2.000 dělníků. Vznikla firma Českomoravské elektrotechnické závody Fr. Křížík, akc. spol. kde Křížík ztratil svůj vliv. Odešel na odpočinek, ale nadále se věnoval elektrotechnice. Zemřel ve Stádleci u Tábora ve středu 22. ledna 1941 ve věku nedožitých 94 let.

František Maršner se narodil ve středu 29. dubna 1857 v Buštěhradě č.p. 30 v rodině zdejšího kupce a domkáře Václava Maršnera a jeho ženy Marie rozené Fiřtové. Také Maršnerova rodina nebyla nikterak zámožná. Vzdělání získal na pražské reálce a později absolvoval obchodní školu Antonína Skřivana. Podle některých pramenů si už v roce 1879, podle jiných až v roce 1882 zařídil koloniální obchod na Kladně, ale cukerní krize o dva roky později ho zavedla až téměř k likvidaci. Přesto téměř bez prostředků začal v roce 1885 vydávat Obchodní listy, ale po úpadku vydavatele časopisu Český Lloyd spojil tyto časopisy a podařilo se mu vybudovat nejrozšířenější odborný list v monarchii.

Ve stejném roce 1886 začala jeho žena Albína rozená Podhorová vyrábět turecký med. Podnik se zdárně rozvíjel a proto došlo 20. dubna 1890 k registraci ochranné známky A. Maršnerová. V roce 1896 přistoupil za společníka do firmy i její muž, čímž vznikla veřejná obchodní společnost „Továrna na orientálské cukrovinky A. Maršner“. To už firma měla vlastní továrnu v Praze a pobočný závod v Drážďanech. Maršner zavedl vlastní zpracování kakaových bobů a výrobu čokolády. Už v roce 1897 uvedl na trh specialitu, první vánoční čokoládové kolekce, které jsou dodnes v Evropě ojedinělé. Rozmach firmy byl tak velký, že v roce 1901 došlo k přeměně firmy na akciovou společnost „První česká akciová společnost továren na orientálské cukrovinky a čokoládu dříve A. Maršner“. V roce 1914 byla zaregistrována poprvé značka Orion. Věhlas této značky se v roce 1927 dostal i do názvu firmy, který se změnil na Orion, továrny na čokoládu a.s.

To už František Maršner nebyl ve vedení firmy. Tu opustil již v roce 1912. Věnoval se dalším aktivitám. Byl literárně činný nejen na poli národohospodářském, ale psal i drobné humoresky do časopisu Paleček. V roce 1904 koupil velkostatek blízko Sv. Jana pod Skalou, kde postavil velké cementárny. Renovoval i zdejší klášter, kde vybudoval malé lázně. Smrt ho zastihla v pouhých 60 letech. Zemřel v sobotu 28. července 1917. Na vinohradský hřbitov ho doprovázeli kromě rodiny a množství významných osobností a přátel také všichni zaměstnanci Maršnerovy továrny na cukrovinky.

ZAPOMENUTO

Dnes vytáhneme na světlo zapomenutý obchůdek se zbožím, které potřebuje každý z nás a to věděl kdysi i Tomáš Baťa. Bohužel jeho pásová velkovýroba spolu s krizí 30. let dokázala zlikvidovat stovky obuvníků, jenž ve svých malých krámcích vyráběli lidem obuv na míru nebo ji opravovali. Solidní ruční práce znamenala, že měl každý pečlivě připravenou botu přesně na svoji nohu. Pásová výroba výrazně zlevnila boty, ale unifikace bot vedla k tomu, že ne každá bota sedí na té či oné noze.

V době, kdy Tomáš Baťa měl již tři roky svoji živnost, otevřel si v Praze na Malé Straně obchod obuví Josef Mráček. Narodil se v úterý 14. března 1871 domkáři Františku Mráčkovi a jeho ženě Marii v Drahlovicích č.23, dnes součást Skuhrova u Berouna. Vyučil se obuvníkem, složil v roce 1887 zkoušky. V Praze zakotvil v roce 1897.

V úterý 22. února 1898 měl u sv. Mikuláše svatbu s Marií Vorlíčkovou. Měli spolu čtyři děti. V roce 1898 se narodila Marie, 1902 Jarmila, 1904 syn Josef, který ale záhy zemřel a v roce 1905 poslední syn Karel.

Do Prahy přišel, aby si zde otevřel vlastní živnost ku provozování obchodu a výrobě obuvi. Bylo mu 26 let a psal se rok 1897. Svůj krámeček otevřel na Malé Straně v Úvozu č.p. 230/1 v domě zvaném „U bílého jablka“. Zajímavostí, ovšem tehdy nijak neobvyklou, bylo vykupování starších odložených bot. Obuvníci byli schopni obuv opravit a repasovat, takže poté byly boty téměř jako nové a za výrazně levnější peníz u nových bot. Pásová výroba bot však později vedla k likvidaci krámků podobných těm jako ten Mráčkův.

Josef Mráček patřil k těm malostranským obchodníkům, kteří se silně zasadili, aby se v Nerudově ulici neobjevila elektrická dráha na Hradčany. Zdejší obchodníci a živnostníci zaslali 9. března 1903 protest proti zřízení dráhy. Za důvod označili výrazný pokles tržeb, který byl vedl k likvidaci mnoha obchodů. Nerudovou ulicí doposud korzoval čilý ruch, jenž by po zavedení dráhy klesl, podobně jako se tomu stalo ve Spálené ulici. Vznik dráhy by byl pro sklon ulice stejně příliš náročný. Elektrické podniky města Prahy nakonec otevřeli 7. března 1908 vůbec první českou autobusovou linku vedoucí z Malostranského náměstí na Pohořelec. Pro technické potíže byla už 17. listopadu 1909 bez náhrady zrušena.

Mráček později přestěhoval svůj krámeček trochu níže do Nerudovy ulice č.p. 234/45 do domu zvaném „Hluboký sklep“, odkud je fotografie tohoto obchodu. Ovšem už tu není krásná dřevěná výkladní skříň, která umožňovala vystavit širokou škálu zboží. Současný krámeček má výlohu sotva poloviční. Nezanikla jen výkladní skříň, ale i mistři co dnes umí šít ručně boty na míru. Mráčkův obchod byl otevřen ještě v roce 1936, ale se začátkem války jeho obchod zmizel. Mráček odešel do penze a za krátký čas zemřel.

Mráčkův obchod obuví v Nerudově ulici č.p. 234/45, asi rok 1935 (T4837)

Obuv
pro dámy a pány
vkusnou, pohodlnou a trvanlivou za výhodných podmínek doporučuje
Josef Mráček,
obuvník,
Praha, Malá Strana, Nerudova ul. 230 (Úvoz).
Odloženou obuv od panstva výhodně kupuji. 34415

Mráčkův inzerát na obuv z roku 1906

ZMĚNA VELETRHU SBĚRATEL

Za pět týdnů tu opět bude a to již jubilejní 20. ročník veletrhu Sběratel 2016, nejvýznamnější sběratelská akce svého druhu ve střední Evropě. Jako každý rok, i letos najdete stovky stánků z více než 35 zemí celého světa. Svá zastoupení tu budou mít poštovní správy, mincovny a různorodí cizozemští i tuzemští sběratelé a obchodníci u jejichž stánků uvidíte aktuální nabídky jejich předmětů určených nejen sběratelům, ale všem kdo přijdou. Se svým stánkem nesmí chybět ani naše muzeum.

Souběžně se Sběratelem budou akce „Minerály a drahé kameny“ a již populární „Investor“. Na veletrhu si návštěvníci, od těch nejmenších po ty nejstarší, najdou obory filatelie, numismatiky, skripofilie, notafilie, cartofilie a dalších oborů jako jsou telefonní karty, kalendářiky, svaté obrázky, figurky z Kinder vajíček, etikety, tácky a řada dalších předmětů.

Pro zájemce je na vybraných stáncích k dispozici odborné poradenství. Naše muzeum pro obor skripofilie a ostatních papírových předmětů. V dalších oborech zde působí Český numismatický svaz, Svaz českých filatelistů nebo Klub sběratelů kuriozit. Odborníci všem rádi poradí a ocení co přinesou.

K návštěvě všech propojených akcí a výstav Vám bude stačit jen jedna vstupenka. Tu navíc získáte od nás zadarmo v srpnovém věstníku. Stačí si stáhnout formulář, který zveřejníme, vyplnit ho a u pokladny ho vyměnit za plnohodnotnou vstupenku. Jako každý rok i letos mají děti do 18 let a ženy vstup zdarma. Sběratel bude souběžně s veletrhem kosmetiky, kadeřnictví a zdravého životního stylu World of Beauty & Spa a také veletrhem dekorací, bytových a kuchyňských doplňků For Decor & Home 2017.

Na co však musíte dát pozor je **VÝRAZNÁ ZMĚNA** v termínech pořádání veletrhu Sběratel. Dosavadní třídní cyklus se změnil a veletrh se bude konat pouze dva dny tedy **v pátek a v sobotu ve dnech 8.–9. září 2017**. Nezapomeňte tedy tuto změnu zapsat do svých diářů, aby Vám veletrh neutekl. Budeme se tedy těšit na všechny, kdo přijdou za námi na Výstaviště v Praze-Letňanech.

NOVINKY

V minulém čísle jsme nestačili ukázat všechny novinky a tak dnes budeme pokračovat. Máme jich přirozeně víc, ale vždy vybíráme jen z těch nej. Svým zaměřením patří společnost Moravský kras, výzkum a provoz jeskyň, akc. spol. v Brně právem mezi ty nejzvláštnější českých akciových společností. O její historii je to téměř na samostatný článek a snad by jste se ho mohli dočkat v průběhu příštího roku.

Sama společnost byla ustavena 18. října 1924. Sídlo bylo zvoleno v Brně a základní kapitál činil 2.000.000 Kč v 10.000 akcích po 200 Kč. Cílem společnosti, jak už název napovídá bylo využití jeskyní v oblasti Moravského krasu. Průkopníkem snažení byl prof. Karel Absolon, který je známý i jako objevitel Věstonické venuše. Pozemky, na kterých byly jeskyně objeveny vlastnil starohrabě Hugo Mikuláš Salm-Raifferscheidt-Raitz, jehož jeskynní podniky se věnovaly jak průzkumu tak využití ve formě vzniku tzv. Skalního mlýna, hostince, který sloužil pro první turisty krasových jeskyní a byl pronajímán různým nájemcům.

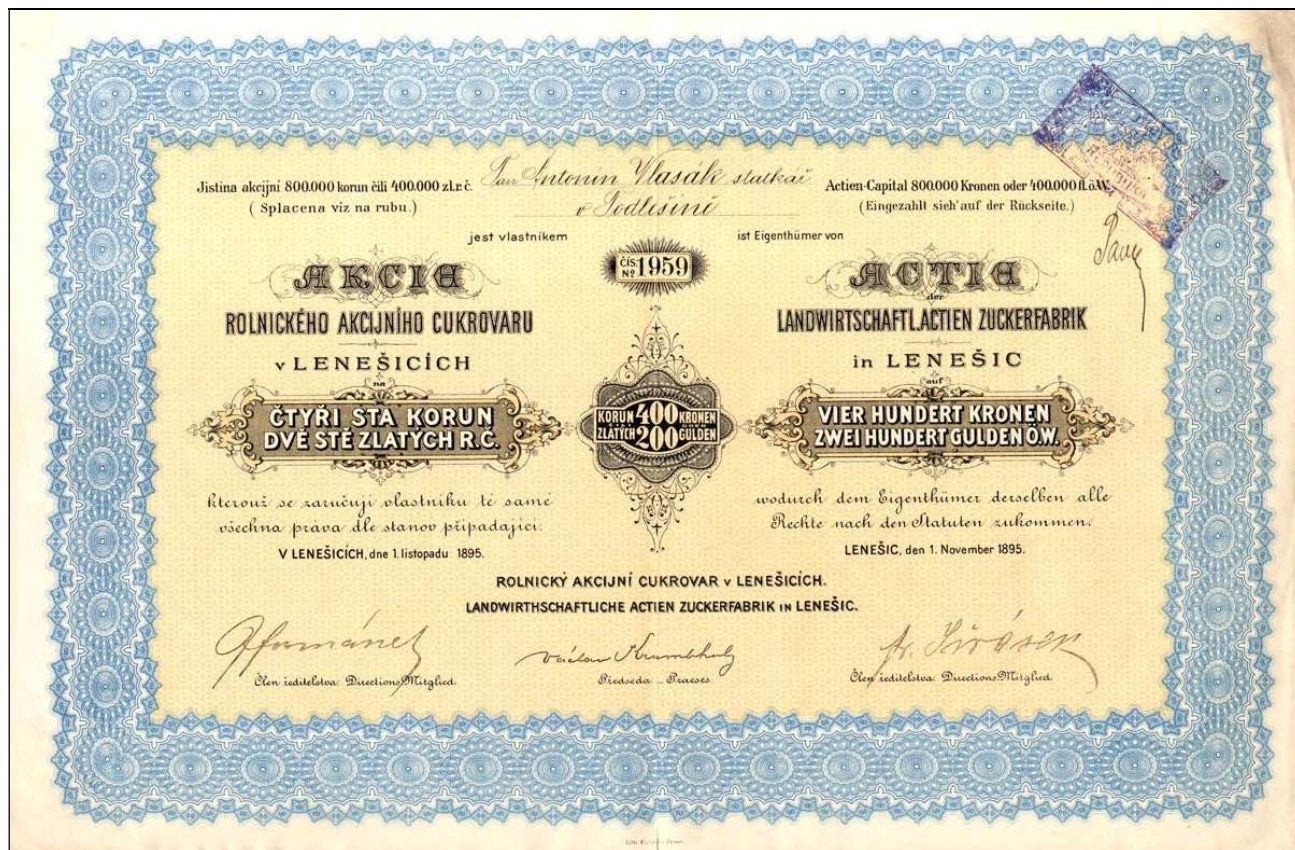
Společnost Moravského krasu po svém založení plánoval výstavbu velkého hotelu v Pustém Žlebu, ale pro odpor místních musela od plánu upustit. Našla řešení v rozšíření Skalního mlýna na hotel, sloužící jako výchozí stanice při návštěvě Punkevních jeskyní. V roce 1926 zavedla vlastní autobusovou linku od hotelu k jeskyním, kterou o rok později předala státní správě. Okružní jízdy byly velmi oblíbené. V roce 1931 došlo k pronájmu jeskyně Macocha od obce Vilémovice. Přes rozvoj firmy rozhodla 28. března 1939 valná hromada o vstupu do likvidace a během války firma zanikla. Její akcie se doposud neobjevily, až nyní, kdy se nám ji podařilo získat do muzejních sbírek.

Obdobnou raritou, přestože byla společnost známa se dosud nikdy neobjevila akcie Rolnického akciového cukrovaru v Lenešicích. Vznikl už v roce 1880 s kapitálem 400.000 zl. rozdělených do 2.000 ks akcií po 200 zl. Přesto došlo k vydání akcií s datem 1. listopadu 1895, aniž by se změnil kapitál. Důvodem zřejmě bylo zavedení korunové měny, při níž se firma rozhodla vydat nové akcie. V roce 1910 přijala firma nové znění stanov a později došlo k ovládnutí všech akcií do rukou jen dvou firem. Labsko-kostelecké rafinerie cukru a.s., která držela 80% akcií a Spojených cukrovarů Dobrovické rafinerie a.s. držící 20%. Snad právě proto se akcie doposud nikdy neobjevily mezi sběrateli a zřejmě už znovu neobjeví. Další vývoj i počty akcií budeme archivně studovat.

Ještě pár slov o cukrovaru. V kampani zaměstnával 450 dělníků, mimo ní asi 80 lidí. Základní produkci byl surový cukr a melasa. Vyhláškou ministra výživy ze dne 23. června 1947 byl majetek cukrovaru znárodněn.

A2582 – Akcie Moravského krasu na 200 Kč z 18.10.1924

A2583 – Akcie Rolnického akcijního cukrovaru v Lenešicích, vydaná na jméno 1.11.1895 v hodnotě 400 K, tiskárna Lith. Farský v Praze

Nabízíme výrobu akcií, šeků, poukázek, losů, certifikátů i pamětních listů. Tisk veškerých cenin a chráněných dokumentů v té nejvyšší kvalitě zdůrazní význam každé firmy.

DAS

Již přes 20 let působíme na trhu s nezaměnitelným rukopisem našich produktů, které pomohly tisícům zákazníků nejen u nás.

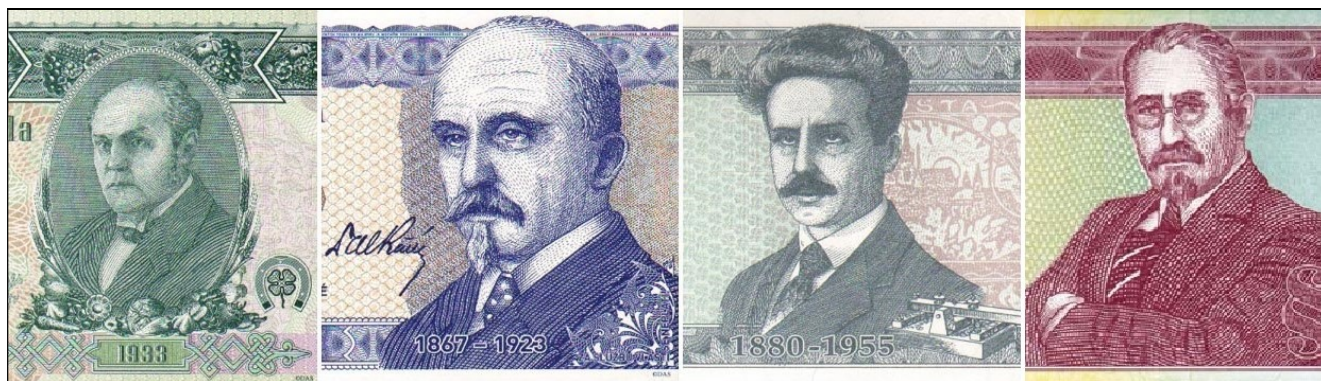
DOKUMENTAČNÍ akciová společnost

Pod Vilami 13, Praha 4 – Nusle

www.das-mcp.cz

das@das-mcp.cz

**Staňte se i Vy spokojenými
zákazníky naší společnosti.**

**UNIKÁTNÍ ŘADA PAMĚTNÍCH BANKOVEK „MUŽI 28. ŘÍJNA“
VYCHÁZÍ V LETECH 2013-2018 V OMEZENÉM NÁKLADU JEN 600 KS
OBJEDNÁVKY VYŘIZUJE VÝHRADNĚ MUZEUM CENNÝCH PAPIRŮ
na adrese muzeum@das-mcp.cz nebo 1x ročně na veletrhu Sběratel**

**PODPOŘTE PROSÍM PROJEKT NAŠEHO MUZEA CENNÝCH
PAPIRŮ ZASLÁNÍM TŘEBA I DROBNÉHO PŘÍSPĚVKU
NA NADAČNÍ KONTO A POMOZTE TAK K JEHO OTEVŘENÍ**

www.das-mcp.cz/muzeum/
muzeum@das-mcp.cz

Muzeum cenných papírů, nadační fond spravuje rozsáhlé sbírky exponátů, které Vám nabízí v reprodukcích pro reklamní nebo reprezentační účely.

Podpořte muzeum i Vy a poskytněte akcie a jiné dobové dokumenty, existujících či zaniklých firem, které uchováme pro příští generace v našem muzeu.

Svoji podporu můžete projevit také jakýmkoliv příspěvkem
na nadační konto 369 000 369 / 2010

Muzeum cenných papírů, nadační fond, Pod Vilami 1038/13, 140 00 Praha 4 - Nusle, IČ 28 42 98 93, fond zapsán v nadačním rejstříku MS v Praze N 697. Věstník je vydáván měsíčně jako zpravodaj o činnosti fondu a jeho sbírkách. Je šířen prostřednictvím webových stránek muzea za pomoci DAS MEDIA, a.s. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. **Šíření všech reprodukcí i textů bez dalšího souhlasu MCP je zakázáno a podléhá autorskému a reprodukčnímu právu.**